Enthält elf Nummern.

I. J. N.

Enfalliga Anmärckningar
Wid
Salt-Kiällor,
Med
Wederbörandes tilståndjelse,
Under
Oeconomiæ Professorens och Kongl. Swenska Wetenskaps Academiens Ledamots/
Herr PEHR KALMS
Inseende/
Utgifne,
Och som et Academiskt snilleprof til almänt ompröfwande öfwerlämnade i Åbo Academies öfre Läro Sal för middagen d. 18. Decembr. 1754.

Af

MATTHIAS FORSINIUS, M. S.
Satacundensis.

ÅBO, Tryckt hos Direct. och Kongl. Boktr. i Stor-Förstendömet Finland, JACOB MERCKELL.

Kongl. Maj:ts
Tro Tjenare och Capitaine wed Åbo Låhns Lif Dragoune Regemente/
Wälborne Herren,

Herr FRIEDERICH De DELWIG.

Kongl. Maj:ts
Tro Tjenare och Professor Matheseos Extraord.

Högädle Herren,

Herr MAG. JOHANNES KRAFTMAN.

TAgen intet obenägit up, Höggunstige Herrar, at jag
mogit snillefoster, hwilcket jag här tagit mig den fri-
wedermåle af den uprichtiga tacksamhet, som Edre
stad kommit. Den enfaldiga wälmening, hwaraf mitt
at frambära; derföre har jag med flit spart en konstlad
sådana, som antingen wela synas wara det de intet äro,
hade warit emot mitt sinnelag; och det senare emot Eder
krusade ord och pranckande utlåtelser förhögas, I deß
önska, det I Höggunstige Herrar, med Edre Högtförnä-
mågen uti ymnogt mått med all Himmelsk och jordisk säll-
mina gladaste nögen, at med outlåtelig wördnad fram-

Mine Hög-Gun-

Ödmiukaste
MATTHIAS

Kongl. Maj:ts
Tro Tjenare och Professor Theologiæ;
Högwördige Herren,

Herr DOCTOR SAMUEL PRYSS.

Probsten och Kyrckioherden öfwer Ulfsby och Biörneborgs Församlingar/
Hög-Ärewördige Herren,

Herr MAG. MICHAËL LEBELL.

med Edre berömlige Namn understått mig pryda et o-
heten at Eder i ödmiukhet upoffra, endast såsom et ringa
månge och store wälgiäningar uti et wördsamt hjerta å-
sinne är upfylt, utgiör hela wärdet af det jag har åhran
wältalighet: hälst jag trodt at den är allenast nödig för
eller söka med breda ord giöra stort utaf litet. Det förra
ynnest, som i sig sielf är större, än at den behöfwer med
ställe skall min plicht wara och blifwa, at af trogit hjerta
me hus under Himmelens behag och uti Fridsens lungn
het wälsignade warda, hwarjemte det skall blifwa et af
gent få kallas.

stige Herrars

Tjenare,
FORSINIUS.

Rectoren wid Trivial Scholan i Tavastehus,
Wäl-Ärewördige och Höglärde
Herr Mag. ANDREAS ACHANDER.

Commin. i Cumå Församl. och Harjavalda Capel,
Ärewördige och Högwällärde
Herr ANDREAS FLAMENIUS.

Collegan wid Trivial Scholan i Gamle Carleby,
Wäl-Ärewördige och Höglärde
Herr Mag. JOHANNES TENGSTROEM.

Sacellanen i Ilmola Församl. och Alawa Capel,
Ärewördige och Högwällärde
Herr JOHANNES KREANDER.
Min Gunstige Morbror.

Apologisten wid Trivial-Scholan i Biörneborg,
Ärewördige och Högwällärde
Herr ANDREAS ENEBERG.

UPtagen benägit, Gunstige Gynnare, at jag, i brist af wärckelig ärkänsla emot den myckna gunst I mig behagat betyga, allenast med upoffrandet af dessa ringa blad söker, fast mycket ofullkomligit å daga lägga, at I intet nedlagt Edra wälgärningar hos en aldeles otacksam. Unnar lyckan mig någonsin den förmähn, at på eftertryckeligare sätt wisa, huru Eder benägenhet giordt sig min tacksamhet förbunden, så skall intet hos mig felas hwarcken hog eller lust dertil. Emedlertid räknar jag för en dryg del af min plicht, at öfwer Eder ifrån Högden anhålla om all andelig och lekammelig wälsignelse, räknande för en ära at få wara

Mine Gunstige Gynnares

Ödmiuke Tjenare,
MATTHIAS FORSINIUS.

Adjuncten i Ulfsby Församling/
Årewördige och Wällärde
Herr ANDREAS LINDSTEN.

Handelsmannen uti Biörneborgs Stad/
Åreborne och Wälaktade
Herr HENRICH BACKMAN.

Inspectoren,
Åreborne och Wälaktade
Herr CARL PIHLMAN.

Inspectoren,
Åreborne och Wälaktade
Herr HENRICH ULLENBERG.

Til et ringa wedermåle af min tacksamhet emot den gunst J mine Gynnare, wid många tilfällen behagat mig wisa, upoffras Eder detta mitt ringa snilleprof, med upriktig önskan, at den Milda Försynen må i långliga tider bekröna Eder med alt hwad Eder kärt och fördelaktigt är. För öfrigit räknar jag för en särdeles förmohn at framgent få nämnas

Mine Gynnares

Hörsamste tjenare,
MATTHIAS FORSINIUS.

I. J. W. N.

§. 1.

Bland de åtskilliga ting, som menniskian til sin förnödenhet tarfwar, får man ingalunda lämna wårt ordinaira kiökssalt det sidsta och sämsta rummet. När jag eftersinnar denna ädla warans nästan owilkorliga nödwändighet å ena sidan, och å den andra Skaparens outgrundeliga Godhets rikedomar; så tycker jag mig intet fela, om jag säger, at intet Land under Solen har aldeles gått miste om en så owärderlig skatt. J följe häraf synes mycket sannolikt, at wårt kiära Fädernes land äfwen torde, i något rikare mått, än man i allmänhet menar, wara försedt med denna dyra natursens förmån, ehuruwäl den ännu, såsom mycket annat, dels af okunnighet, dels af wårdslöshet intet blifwit efterspanad och upletad. Och som man wet, at på många orter i granskapet och längre aflägsne länder finnas, (utom saltberg och siöar med salt watn,) brunnar, som gifwa ifrån sig sådant wattn, hwaraf det aldrabästa salt utan särdeles möda med makalös winning tilredes, så stor det åtminstone at försöka, om intet wåra Swenske och Finske marker torde likaledes wara af naturen wälsignade med dylika ådror. Jag har altså satt mig före at uti denna min första Academiska Lärospån korteligen om-

röra några wißa kånnemercken, som plåga röja sådane saltådror, i affigt, at derigenom, så godt min oförmögenhet gitter och förmår, gifwa dem, som åro hogade för wår Hushållnings förbättrande, någon anledning, at widare tåncka på denna angelägna saken, och nogare se derefter. Förmodar för öfrigit, at den Benägne Låsaren med wanlig mildhet anser detta mitt menlösa upsåt.

§. 2.

Innan jag skrider nårmare til mitt egenteliga förehafwande, wil jag förut korteligen orda något om Salt i gemen och deß åtskillige arter, samt de allmånnaste såtten at tilreda och framskaffa det samma, doch så, at jag allenast håller mig wid deß bruk i hushållningen, emedan den nytta, som det giör i Låkare konsten hörer dem til, som enskilt hantera den wettenskapen. Hwad för en dyrbar wahra sa'tet år, hafwa the gamle Romare nogsamt å daga lagt, i det de brukat det såsom et mynt, hwarmed de sina tjenstgiörande aflönt, hwadan en åmbetsmans lön ån i dag heter på deras språk Salarium, af sale salt. Ja det gifwas ock de, som påstå, at orden sold och soldat skola deraf hafwa sitt ursprung, hwilcket jag lemnar i sitt wårde. Så mycket år wist, at de achtadt saltet för et makalöst nyttigt ting, hwarföre Plinius nti sin Hist. Nat. Lib. XXXI. cap. 9. utlåter sig, at ingen ting år nyttigare ån saltet och solen Sale & sole nihil est utilius. Eljest har saltet blifwit af andra kallat nobilissimum ac optimum aroma, sustentaculum vitæ, condimentum condimentorum, det år den ådlaste och förnemsta krydda, lifwets uppehålle, och en krydda för alla krydder. At jag må förbigå mångfaldige dels artige dels sinrike talesått, som ordet salt uti Latinen alstrat utaf sig, hwilcka merendels å daga lågga helt tydeligen sielfwa wahrans förtjenst, som burit namnet, såsom til exempel, at dermed beteknas förstånd, klokhet och wishet;

som

som ock wår HErre sielf såger uti Marc. 9:50. Ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, hafwer sålt hos eder, det år: warer förståndige.

§. 3.

Salt år af flera slag, men kan igemen bringas til twenne hufwud slåcker, nemligen stadigt, som af naturen tilwerkas uti torr och fast gestalt, och flytande, som år uplöst uti watten och måste genom åtgiård af konsten bringas til stadga. Det förra brytes utur wißa grufwor på åtskilliga orter i werlden och kallas derföre Sal fossile eller grafsalt, bergsalt. Det senare tilwerkes af wattnet utur hafwet, samt wißa Siöar, kiållor och brunnar, och nåmnes för den orsaken skull med hwarjehanda namn, såsom Sal marinum, hafsalt; Sal lacustre Siösalt; Sal fontanum, kiållsalt; Sal puteale brunsalt. Både slagen, så wål det stadiga, som det flytande heta tilsammans Muria, kiöksalt, och Sal commune, gement salt, til en åtskilnad ifrån de mångfaldige konst-salter, som de kårnkunnige af hwarjehanda åmnen utur alla tre Natursens riken tilwerka. Sal fossile kallas annars Sal gemmæ stensalt, Sal montanum bergsalt ꝛc. emedan det brytes utur berg och år til utseende såsom Crystal och ådla-stenar af allehanda fårg, klart och genom skinande. Sådane saltberg finnes på många stållen uti Europa, såsom uti Spanien, Ungern, Siebenbürgen, Pohlen och Rykland. En enda grufwa uti Pohlen hardt når Wielcsza och Bochna tre mihl ifrån Cracow, som Åhr 1251. eller 1252. wardt af en skoflickare upfunnen skall åhrligen kasta af sig ungefår 800000. Gyllen och hafwa et så rikt saltberg, at man wil påstå, at det ensamt skulle kunna uti många tusend åhr spisa hela werlden med tilråckeligit salt, hwarföre ock den lårde Aczius ifrån Ungern råknar denna grufwan til det ottonde werldenes under uti et Latinskt Epigram så lydande:

 Si

Si te cura manet miracula magna videndi,
Crede, stupenda tibi Bochna, Wieliszka dabunt.
Concelebrent alii septem miracula mundi,
Octavum annumeret cum Sale Bochna tibi.

Här finnes både stensalt och salsten. Stensalt kallas de brätten, som til hela sitt ämne bestå af en ren salt crystall; men deremot utgiör saltsten en blandning af sten och salt. Af det senare slaget brytes här stycken, som kunna wäga 30. centner. Sådane bruka goda hushållare at lägga uti sina Ladugårdar för boskapen, som med stort begiär slicka derpå och trifwas deraf ganska wäl. Uti en stod af sådant wäsende torde förmodeligen Loths Hustru blifwit förwandlad, för thet hon intet lydde HErrans befalning, utan såg sig tilbaka wid utgången af Sodom. En annan saltgrufwa wid Cardone, en stad och Hertigdöme i Catalonien i Spanien, ränttar åhrligen til Hertigen 40000. ducater. Til Sal fossile kan man åfwen räkna det salt, som på somlige orter utaf en wiß saltachtig jord utkokas.

§. 4.

Hafssalt kan fås utur alla haf, men til olika myckenhet, och med olika omkostnad. Ju närmare et haf är belägit åt söder, ju saltrikare watn äger det. Uti Ålands Haf kan man näppeligen af et pund watten få et halft lod salt; Uti Canalen emellan Engeland och Holland får man dubbelt, neml. et lod af pundet; och länger i söder, såsom kring om Spanien ännu dubbelt så mycket neml. twå hela lod. Häraf är lätt at finna hwarföre Spanien, Portugall, Frankrike, Sardinien, Majorca &c. äro så rika på denna nödiga wahran. Utom ymnogheten af sielfwa saltet i deras watten, hafwa de ock den fördelen, at den starcka solhetan, som werckar i deße länder, utan särdeles omkostnad kan utdunsta wattnet, och bringar saltet at skiuta i crystaller, hwilcket hos oß swåra läter sig giöra. Det är altså ei underligit, at inwånarena uti åtskillige städer i deße länder genom salthandel blifwit otroligt rika och förmögna, hwilcket i synnerhet kan sägas om St. Ubes i Portugall, Almahada, Cadix, St. Lucar, och Malaga i Spanien o. s. w.

Siösalt har ingen, så wida mig är bekant, ännu i Swerige eller Finland funnit, ej heller synes något särdeles hopp wara, at sådant framdeles med fördel uptäckas skal; och i fall thylikt på något ställe skulle kunna låta sig giöra, så är thet mägta likligit, at tilwerckningen intet skulle löna mödan, emedan näppeligen någon siö lärer hos oß gifwas, som har så stor ymnoghet af denna rikedomen, at icke mera arbete och omkostningar behöfde anwändas på redandet, än som kunde med afkastningen betalas och ersättas. Doch gifwer man det intet aldeles ut för omöjeligit, aldenstund wår närmaste Granne Ryßen, som intet äger blidare Himmel än wi, kan upwisa tydeliga prof deraf. Reseböckerna tala om siöar i somliga länder, på hwilcka saltet om sommaren wid starck torcka lägger sig så tiokt, och skummar så tilhopa, at man kan gå derpå, som hos oß skier på ijs. Märckwärdigt är ock, hwad som berättas om wißa siöar på somliga orter i werlden, hwilka i forna tider haft friskt watn, men med tiden och småningom har det blifwit förwandlat til ganska salt. Wore wäl om någon som förstode saken och hade tilfälle at resa til de obekante delarne af riket, wille utröna, hwad hopp framtidem kan giöra sig om en så dyr förmåhn. Kiällsalt och brunsalt torde til åfwentyrs både wißare kunna finnas, och lättare tilredas, om någon skulle med behörig flit spana derefter. Innan jag förfogar mig til sielfwa upräknandet af de tekn, som pläga wisa sig, der sådane saltådror äro befinteliga, wil jag som kortast nämna några orter i Europa hwarest saltkiällor och saltbrunnar äro fundna och med stor nytta brukade, på det de som resa i de Landskaper, må hafwa an-

ledning, at nogare efterleta flera kännemärken, än dem jag har haft tilfälle, at anmärcka. Tyskland är enkannerligen wälsignat med denna skatten. J synnerhet är thet Lyneburgiska och Halliska saltet mycket bekant. Annars finnes i Tyska riket på nästan oräkneliga ställen kiäl-och brunsalt, såsom uti Satze och Strasfurt i Magdeburgiska Landet samt på åtskilliga orter uti Hessen, Mansfeld, Fulda, Saxen, Francken, Schwaben, Pommern, Österrike, Thyringen, Saltsburg, och annorstädes. Merckeligit är, at den berömde Doctor Caspar Neuman uti sina prælection: Chemic: påstår, at alla the städer, som i Tyskland bära namn af Halle, hafwa så blifwit kallade af ἅλς salt, såsom Halle i Magdeburg, Halle i Saxen, Halle i Tyrol. Halle i Schwaben, Reichen Halle i Bayern, Halle i Saltsburg, Hallstadt j Österrike o. s. w.

J Rysland finnes ock åtskilliga skiöna saltbrunnar; J Swerige och Finland har äfwen på et och annat ställe wist sig salt ådror, men så fattige, at det föda lönt mödan at nyttia dem. Annars är til wetande, at det intet altid bör dömas om en Saltkiällas godhet utaf saltets myckenhet; ty det händer ofta, at det, som brister derutinnan, årsättes genom starkleken. Således gifwa de Halliske salbrunnarna i Magdeburgista landet i Tyskland ganska mycket salt, aldenstund et pund sådant saltlut kan gifwa hela 3. untz och 3. Drachmer salt, men swagt och wahnmächtigt: Deremot gifwa de Lyneburgiske och andra ofta intet mer än et halft lod salt efter pundet; men mächtigt, starkt, och kraftigt i jämförelse med det förra. Känneteknen, hwaraf man sådant kan sluta, äro dels sådane, som med smaken, dels sådane, som med åskådandet kunna fattas, hwartil ibland andra böra räknas crystallernas färg, skapnad, och storlek med mehra.

§. 5.

Sättet at skilja saltet ifrån Laken eller wattnet, uti hwilken

ken deß wäsende är uplöst, bör inrättas efter omständigheterna, förnämligast efter orternas beskaffenheter. Hafs-saltet tilwärkes uti the warma Länderna genom solens wärma, som utdunstar wattnångan, och bringar det saltachtiga wäsendet at skiuta i crystaller; Men uti kallare luftestreck låter det sig intet giöra. J Swerige uti Bohus-Lähn brukas eld dertil, i thy de koka saltlakan uti pannor och grytor tils största delen af det söta wattnet genom utdunstningen förflyger, hwarefter de låta det qwarblefna swala sig och sätta sig i crystaller, då de sedan hälla utaf swadet och låta saltet torcka sig. Men efter wattnet uti Wästerhafwet är mycket fattigt på salt, så kommer kärillen, arbetet och weden i synnerhet at kosta mer än saltet är wärdt. Doch såsom det är bekant, at kiölden i detta målet äger en lika werkan med wärman, så torde ock den kunna härtil anwändas uti wår kalla Nord, hwilcket förslag jag finner at den Lärda Neuman gifwit, och salige Commercie Rådet den makalösa POHLHEIM föreslagit, fast man ännu intet betjent sig deraf, så wida mig witterligit är. På wißa orter har man betjent sig af luftens åtgiärd wid utdunstningens befordrande och saltets åtskiljande ifrån wätskan, som hindrar deß stadgande och behåller det uti et stadigt flytande. Man har til den ändan mångenstädes inrättat så kallade Lakwerck, de äro wiße med rännor och kistor försedde hus, hwilcka så blifwit bygde, at luften öfweralt kan stryka igenom dem, och utdunsta watnet, som beständigt löper och dryper. På somliga ställen brukas härwid halmwiskor, annorstädes rijstwagor och på andra orter håsthårs borstar. Sådana hus finner man i Nauenheim wid Franckfurt i Saltzungen, i Aschersleben, i Allendorff i Saltze, i Hellen, i Salts-Göter, wid Lytze i Mörseburg, wid Colberg i Pommern och flerestädes. Wed hela denna beswärliga och kostsamma processen, uträttas doch intet mer än at saltluten eller saltlakan til en wiß grad concentrerar sig; derföre måste

den til slut kokas och sjudas uti pannor, innan den gifwer et ordenteligit salt.

Sättet at utröna saltlakans halt är hwarjehanda. Man plägar härwid betjena sig af den Staciska wågbalcken; Man har ock särskilte saltprofware, som dertil brukas kunna. Wil man taga lika mycket saltlaka och lika mycket regnwatten, wäga båda delarne särskilt och anmärka åtskilnaden emellan bågges tyngd, så går det ock an. Eljest låter thet sig säkraste giöra genom kärnkonsten, då man utforskar det genom abstraction, destillation, præcipitation, solution, depuration, och crystallization; Men en sådan process förorar mycket beswär och mycken tid. Den som är nögd med en mindre laggranhet och likwäl åstundar någorlunda weta huru godt wande et sådant saltwatten är, kan tilräckeligen winna sitt ändamåhl på et helt enfaltigt sätt: han behöfwer allenast samla et wist mått deraf, så eller så många kannor, wäga det förut, slå det sedan i en gryta och låta det koka til deß mästa delen af det söta wattnet, är förökt; eller genom den imman, som upgår under kokningen, förflugit, hwilcket man kan finna när man smakar derpå och finner at det är braf salt, låta det sedan stå och swalas, då saltet sätter sig i crystaller på gryt botten, hwilcka man altså wäger och jämföres med den wigt, som hela kokningen hade förut. Häraf kan åtminstone skönjas om kokningen alsintet, någorlunda, eller öfwerflödigt lönar mödan och betalar omkostningarna. Den som wil weta sielfwa saltets godhet; sedan det är tilredt bör gifwa acht på om det äger följande egenskaper:

1:o At det seer rätt hwitt ut.

2:o At det är genomskinligt såsom ijs.

3:o At det har ingen lucht.

4:o At det äger en ren smak.

5:o At det befinnes wara hårdt och fast och intet miukt och löst när man känner på det.

6:o At det är tort och intet smälter i luften.

7:o At det är fyrkantigt til figuren eller likt tärningar med små spitsar såsom näbb inunder.

8:o At det har stora crystaller, och intet seer ut såsom grus.

9:o At det lätt uplöses i watten, intet grumlar det samma, och intet lamnar på bätten af kärillet något som intet smälter.

10. At det på elkäl sprakar och häppar.

§. 6.

Nu följer, at jag skal upgifwa några känneteken, hwaraf kan slutas, om sådant watten är i negden. 1:o Plägar jorden på sådane ställen, särdeles i starck torcka, wittra ur sig et fint salt, at hon seer ut som wore hon med rimfrost öfwerdragen, och biter som wanligit salt på tungan, når man smakar derpå. 2:o Finner man, at boskapen och andra kreatur intet allenast särdeles gierna äta de få wärter, som på sådane ställen framkomma, utan slicka ock sielfwa myllan mycket begiärligen. 3:o Kan man ock af wiße foglars kärlek för sådane ställen sluta, det samma; emedan de giärna trifwas der salt wanckar, och således af en naturlig aning sig derstädes flitigt uppehålla. således har Herr Professor Kalm berättat mig, at wid Saltkällorna uti Onondago i Nova America såg man nästan altid en myckenhet willa dufwor, som der ganska begärligt uphackade den saltfulla jorden; Hwarföre ock Willarne bygt kojor der bredewid, samt hade fogla-nät utsatte rundt omkring saltkällorna, då de ofta på en eftermiddag kunde få mot 50. och flera af deßa dufwor. Deße dufwor äro de samme, som somlige år om wintertiden komma ned til Nya Sweriget i otalig myckenhet, ja så, at man wid deras flygande på hela fierdels wägen, och mera näppeligen kan få se Himmelen för dem. 4:o Blifwer man

warse, at när kreaturen komma at ligga på saltachtiga rum, så fäster saltet sig på deras hår, at de se ut som wore de med rimfrost öfwerdragne, i synnerhet swin kreaturen. Saltbrunnen i Lyneburg blef sålunda först upfunnen af en gris, hwars skincka til åminnelse häraf, ännu säges hänga der på Rådhuset. 5:o Om jorden är i någon särdeles mohn rik på Salt, så plågar hön gemenligen stå skallot och bar, emedan inga örter der giärna komma fort. 6:o Doch äro wißa wäxter twärt om jämwäl prof dertil, at jorden är saltblandad eller af saltådror igenom skuten, sådane neml. som af naturen älska saltachtig jordmohn, och bäst trifwas der de finna detta sitt element i någon ymnoghet, hwadan de snart endast finnas wid hafs-stränder, hwarest de salta böljorne gifwa dem sin naturliga näring. Sådane äro följande:

Salicornia Linn. Flor. Svec. 1.
Triglochin Linn. Fl Sv. 298. 299.
Atriplices marit. af åtskilliga slag.
Salsola Linn. Fl. Svec. 206.
Statice Limonium. Linn. Fl. Svec. 254.

Det är märckwärdigt, at antin denna Salicornia, eller andra species Salicorniæ, nästan altid wära uti någden til och rundt omkring saltkällor och saltsjöar, samt på jord, som är full med kökssalt, och det i alla 4. werldenes delar: således finner man af Doctor Lerchs observationer, at den finnes ymnigt wid Saltkiällorna i Ryska Asien; af åtskilliga Resebeskrifningar, at på dylika ställen annorstäds i Asien; af Salig Herr Hasselqvists, at på saltfulla ställen i Ægypten uti Africa; af mer än mångas skrifter, som skrifwit om saltkiällor i Europa, at de haft denna til granne; af Mag. Stenbæcks berättelse i Kongl. Wettensk. Acad. Handl. at den wäxer wid Saltkiällorna i Lohteå i Österbotn; likaledes har Herr Professor Kalm berättat mig, at den i största myckenhet fans wid Onondago saltkiällor uti America, hwilcka doch ligga

mot

mot 60. Swenska mihl från hafwet. Deße och flere af samma art pläga gemenligen alla finnas på slika ställen, doch understundom allenast somlige af dem. Doch är at märcka, at på de ställen der jorden för starkt är upfyld med salt, kunna ej heller några af deße örter komma fort, utan de wära då litet på sidona derifrån, hwarest jordmåhn är något mindre saltachtig. 7:o Lägger snön sig sednare på sådane ställen när winteren begynnas, och går långt förr bort om wåren, så at salta platser altid synas bara, när den öfriga marcken ännu har på sig en tämmelig tiock snöskorpa. 8:o Gräfwer man en liten grop på et sådant ställe, som ofwannembde tekn utwisa, och låter watten sila sig i den samma så skall man finna, at det smakar såsom sälta om man doppar fingret deri och slicker derpå.

De försök, som Chemice pläga anställas, at blifwa underrättad, om Kiökssalt (Muria) finnes uti et watn, kunna inhämtas uhr Prof. Wallerii Hydrologie och af andra.

S. A. Å.

Geschichte

Rußland

L